14. 7. 2010

ID: 64414

Změna v neprospěch obviněného

Za změnu v neprospěch obviněného je nutno považovat jakoukoli změnu v neprospěch obviněného v některém z výroků rozsudku.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 3 Tdo 1016/2009, ze dne 13.10.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání dovolání obviněného Ing. P. P., proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 1. 2009, sp. zn. 5 To 65/2008, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 2 T 1/2006, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se zrušuje rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 1. 2009, sp. zn. 5 To 65/2008. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. věta druhá tr. ř. se zrušují všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Vrchnímu soudu v Praze přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

I.
Rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. 10. 2006, č.j. 2 T 1/2006-1401, byl obviněný Ing. P. P. uznán vinným trestným činem porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 3 tr. zák.

Toho se podle skutkových zjištění krajského soudu dopustil tím, že poté, co v přesněji nezjištěném období koncem roku 2001 v sídle obchodní společnosti AZ-S., s. r. o., jako představitel obchodních společností M. G. T. a P. G. T., uzavřel s jednateli společnosti P. H. a L. K. ústní smlouvu o zajištění cenově výhodných dodávek zboží charakteru ručního nářadí a ochranných pracovních pomůcek, vyrobených v asijských zemích s podmínkou platby zboží předem, obdržel v období měsíců února a března 2002 z účtu společnosti AZ-S., s. r. o., vedeného u pobočky K. b., a. s. na účet společnosti M. G. T., vedený u N. B. o. D., celkem částku 103.543,86 USD, tj. 3.826.575,29 Kč a na účet společnosti P. G. T., vedený u pobočky A. A. B. N. V. D., celkem částku 109.556,87 USD, tj. 4.038.058,64 Kč, přičemž k těmto účtům měl dispoziční právo, a to na základě faktur vystavených těmito společnostmi, jejichž předmětem byly dodávky zboží a služeb pro společnost AZ-S., s. r. o., která z celkového množství objednaného a zaplaceného zboží a služeb ve výši 213.100,73 USD, tj. 7.864.633,93 Kč, obdržela v průběhu měsíců dubna a května 2002 pouze zboží v celkové hodnotě 29.224,63 USD, tj. 1.076.314,76 Kč, přičemž osud dalších finančních prostředků ve výši 183.876,- USD, tj. 6.788.319,17 Kč, určených k zajištění nákupu zboží a služeb pro společnost AZ-S., s. r. o., není znám.

Obviněnému byl uložen podle § 255 odst. 3 tr. zák. trest odnětí svobody v trvání dvou roků, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1, § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu tří let. Tímto rozsudkem bylo rozhodnuto i o náhradě škody a to tak, že poškozená společnost AZ S., s. r. o., byla podle § 229 odst. 1 tr. ř. odkázána se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti tomuto rozsudku podali odvolání obviněný, krajský státní zástupce i poškozený. Pro rozhodnutí o dovolání bylo podstatné, že státní zástupce podal odvolání v neprospěch obviněného, avšak toliko

proti výroku o trestu, když v odůvodnění svého odvolání konstatoval, že výrok o vině i náhradě škody shledává správným. Odvoláním se domáhal, aby obviněnému byl uložen trest souhrnný s přihlédnutím k dalšímu odsouzení obviněného rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 29. 4. 2004, sp. zn. 6 T 23/2003, a dále aby nově ukládaný trest obsahoval nejen trest odnětí svobody, ale i trest zákazu činnosti spočívající v zákazu podnikání v oblasti nákupu a prodeje zboží. Obviněný svým odvoláním brojil proti výroku o vině i trestu. Rozsudek byl napaden v neprospěch obviněného i odvoláním poškozené obchodní společnosti AZ-S., s. r. o., která se jím domáhala zrušení výroku o náhradě škody s tím, aby bylo rozhodnuto tak, že obviněný je povinen jí nahradit způsobenou škodu ve výši 6.788.319,- Kč.

Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 7. 2. 2007, sp. zn. 5 To 91/2006, z podnětu všech podaných odvolání podle § 258 odst. 1 písm. b), c), d) a f) tr. ř. napadený rozsudek zrušil a Krajskému soudu v Hradci Králové uložil, aby ve věci učinil rozhodnutí nové.

V odůvodnění svého rozhodnutí vrchní soud konstatoval, že byl při svém rozhodování limitován tím, že výrok o vině byl napaden pouze ve prospěch obviněného, takže při respektování zákazu reformace in peius obsaženého v ust. § 259 odst. 4 tr. ř. nepřichází v úvahu vynesení rozhodnutí, kterým by byl uznán vinným přísnějším trestným činem. Tento svůj závěr pak dále rozvinul tak, že uvedený zákaz se nevztahuje na možnost v průběhu řízení zvažovat jinou, přísnější právní kvalifikaci jednání obviněného za situace, kdy jsou zde pochybnosti o naplnění znaků trestného činu, kterým byl soudem prvého stupně uznán vinným. Podle vrchního soudu totiž při konečném rozhodnutí bude možno postupovat tak, že obviněný bude uznán vinným ze spáchání trestného činu, jehož znaky svým jednáním naplnil, ovšem nebude přihlédnuto ke všem okolnostem podmiňujícím použití vyšší trestní sazby, kupříkladu jeho jednání nebude kvalifikováno podle § 248 odst. 4 tr. zák., ačkoli by to bylo na místě, ale jen dle § 248 odst. 3 písm. c) tr. zák., případně dle § 248 odst. 2 tr. zák., aby se v konečném výsledku postavení obviněného nezhoršilo (viz str. 4 usnesení).

Vrchní soud rovněž konstatoval (viz str. 5 usnesení), že krajský soud se ztotožnil se skutkovými tvrzeními obžaloby s výjimkou toho, že by si obviněný svěřené prostředky přisvojil, neboť osud finančních prostředků ve výši 183.876,- USD není znám, když nebyla vyvrácena obhajoba obviněného, že tyto prostředky poukázal asijským výrobcům ve snaze zajistit dodávky zboží pro společnost AZ-S., s. r. o. Vrchní soud rovněž konstatoval, že z popisu skutku ve výroku rozsudku nelze jednoznačně usoudit na zavinění obviněného a tudíž rozlišit, zda svým jednáním naplnil znaky úmyslné skutkové podstaty trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 tr. zák. či jeho nedbalostní alternativy dle § 255a tr. zák. (viz str. 6 usnesení). Krajskému soudu dále vytkl, že se nedostatečně zaměřil na zjištění, zda obviněný měl povinnost cizí majetek opatrovat či spravovat, zda převody částek na účty asijských dodavatelů pokládá za porušení povinnosti obviněného řádně spravovat svěřené finanční prostředky (str. 7). Uložil krajskému soudu v tomto směru dokazování doplnit, přičemž mimo jiné konstatoval, že uzavírání rizikových obchodů bez dostatečných záruk lze považovat za porušení povinnosti spravovat svěřený majetek (viz str. 9). V závěru usnesení uvedl, že zákaz reformace in peius se v projednávané věci bude vztahovat pouze na výrok o vině, nikoli na výrok o trestu a náhradě škody (str. 11).

Krajský soud v Hradci Králové pak po doplnění dokazování rozsudkem ze dne 2. 6. 2008, č.j. 2 T 1/2006-1580, uznal obviněného vinným trestným činem zpronevěry podle § 248 odst. 1, 3 písm. c) tr. zák. a to na podkladě skutkových zjištění, že obviněný
„poté, co v přesněji nezjištěném období koncem roku 2001 v sídle obchodní společnosti AZ-S., s. r. o., jako představitel obchodních společností M. G. T. a P. G. T., uzavřel s jednateli společnosti P. H. a L. K. ústní smlouvu o zajištění cenově výhodných dodávek zboží charakteru ručního nářadí a ochranných pracovních pomůcek, vyrobených v asijských zemích s podmínkou platby zboží předem, obdržel v období měsíců února a března 2002 z účtu společnosti AZ-S., s. r. o., vedeného u pobočky K. b., a. s., na účet společnosti M. G. T., vedený u N. B. o. D., celkem částku 103.543,86 USD, tj.

3.826.575,29 Kč, a na účet společnosti P. G. T., vedený u pobočky A. A. B. N. V. D., celkem částku 109.556,87 USD, tj. 4.038.058,64 Kč, přičemž k těmto účtům měl dispoziční právo, a to na základě faktur vystavených těmito společnostmi, jejichž předmětem byly dodávky zboží a služeb pro společnost AZ-S., s. r. o., která z celkového množství objednaného a zaplaceného zboží a služeb ve výši 213.100,73 USD, tj. 7.864.633,93 Kč, obdržela v průběhu měsíců dubna a května 2002 pouze zboží v celkové hodnotě 29.224,63 USD, tj. 1.076.314,76 Kč, přičemž osud dalších finančních prostředků ve výši 183.876 USD, tj. 6.788.319,17 Kč, určených k zajištění nákupu zboží a služeb pro společnost AZ-S., s. r. o., použil v rozporu s jejich určením ke škodě této společnosti pro svoji potřebu.

Za to mu podle § 248 odst. 3 tr. zák. uložil trest odnětí svobody v trvání dvou roků, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1, § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tří roků. Dále mu byl podle § 49 odst. 1, § 50 odst. 1 tr. zák. uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu provozování podnikatelské činnosti záležející v koupi zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej zboží na dobu pěti roků. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněnému uložena povinnost uhradit poškozené společnosti AZ-S., s. r. o., způsobenou škodu ve výši 6.788.319,- Kč.

Tento rozsudek napadl odvoláním toliko obviněný a brojil jim proti výroku o vině, trestu i náhradě škody.

Vrchní soud v Praze z podnětu tohoto odvolání rozsudkem ze dne 28. 1. 2009, sp. zn. 5 To 65/2008, rozsudek krajského soudu podle § 258 odst. 1 písm. b), f) tr. ř. v celém rozsahu zrušil a ve věci rozhodl sám podle § 259 odst. 3 písm. a), b) tr. ř.

Uznal obviněného vinným trestným činem zpronevěry podle § 248 odst. 1, 3 písm. b) tr. zák. Skutkovou větu rozsudku však formuloval tak, že obviněný
poté, co v přesně nezjištěném období koncem roku 2001 v sídle obchodní společnosti AZ-S., s. r. o., ústně uzavřel s jednateli uvedené obchodní společnosti P. H. a L. K. nepojmenovanou smlouvu svým obsahem odpovídající smlouvě příkazní, kterou se zavázal za úplatu obstarat pro AZ-S., s. r. o., zajištění cenově výhodných dodávek zboží charakteru ručního nářadí a ochranných pracovních pomůcek, vyrobených v asijských zemích, s podmínkou platby za zboží předem, načež obdržel v období měsíců února a března 2002 z účtu společnosti AZ-S., s. r. o., vedeného u pobočky K. b., a. s., prostřednictvím obchodních společností M. G. T. a P. G. T., jejichž prostřednictvím chtěl svůj závazek splnit, neboť byl za ně oprávněn jednat a měl dispoziční právo k jejich účtům, celkem 213.100,73 USD, tj. 7.864.633,93 Kč, a to na základě faktur vystavených těmito společnostmi za dodávky zboží a služeb pro společnost AZ-S., s. r. o., konkrétně na účet M. G. T., vedený u N. B. o. D., celkem částku 103.543,86 USD, tj. 3.826.575,29 Kč a na účet společnosti P. G. T. vedený u pobočky A. A. B. N. V. D., celkem částku 109.556,87 USD, tj. 4.038.058,64 Kč, a takto poukázané finanční prostředky na nákup zboží pro AZ-S., s. r. o., použil pouze zčásti, v průběhu měsíců dubna a května 2002 obstaral pro AZ-S., s. r. o., dodání zboží v celkové hodnotě 29.224,63 USD, tj. 1.076.314,76 Kč, a zbylé finanční prostředky ve výši 183.876 USD, tj. 6.788.319,17 Kč, k obstarání zboží a služeb pro společnost AZ-S., s. r. o., záměrně nepoužil, peníze případně zboží za ně nakoupené AZ-S., s. r. o., nepředal a naložil s nimi v rozporu s účelem svěření jinak, čímž poškozené obchodní společnosti AZ-S., s. r. o., způsobil škodu ve výši 6.788.319, 17 Kč.

Za to mu byl uložen podle § 248 odst. 3 tr. zák. trest odnětí svobody v trvání dvou roků, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1, § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu tří let. Podle § 49 odst. 1, § 50 odst. 1 tr. zák. mu byl dále uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu podnikatelské činnosti, jejímž předmětem je zajištění dodávek zboží, v trvání tří let. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněnému uložena povinnost zaplatit poškozené obchodní společnosti AZ-S., s. r. o., částku 5.958.319,- Kč jako náhradu za způsobenou škodu, přičemž se zbytkem uplatněného nároku byla poškozená obchodní společnost odkázána podle § 229 odst. 2 tr. ř. na řízení ve věcech

občanskoprávních.

V odůvodnění tohoto rozsudku Vrchní soud v Praze stručně zmínil (viz str. 9-10 rozsudku), že i když se zřetelem k výši způsobené škody přicházelo v úvahu posouzení jednání obviněného jako trestného činu zpronevěry podle § 248 odst. 1, 4 tr. zák., vzhledem k zákazu reformace in peius byl uznán vinným toliko trestným činem zpronevěry dle § 248 odst. 1, 3 písm. b) tr. zák., neboť prvním odsuzujícím rozsudkem byl uznán vinným trestným činem porušování povinnosti při správě cizího majetku dle § 255 odst. 1, 3 tr. zák. a tento výrok o vině byl napaden toliko obviněným.

II.
Proti usnesení Vrchního soudu v Praze podal obviněný prostřednictvím svého obhájce dovolání, a to z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. V odůvodnění svého dovolání namítá, že popis skutku ve výroku rozsudku odvolacího soudu neodpovídá skutkovým zjištěním. Obviněný v této souvislosti poukazuje na to, že v průběhu řízení byly předloženy doklady o tom, že finanční prostředky zaslané obchodní společnosti AZ-S., s. r. o., na účet společnosti M. G. T. byly bezhotovostní formou poukázány na účty společností na D. V., které vyrábějí nářadí a předměty, jež byly předmětem obchodního styku mezi společností AZ-S., s. r. o., a oběma společnostmi ve S. a. e., které zastupoval obviněný. Skutková zjištění nalézacího i odvolacího soudu končí právě zjištěním o převedení finančních prostředků na účty výrobních společností. To podle obviněného nevylučuje závěr, že prostředky byly obviněným poukázány v souladu s dispozicemi jejich majitele a k protiplnění nedošlo z důvodů nezávislých na jeho vůli. Nebylo tedy dle názoru obviněného prokázáno, že si tyto prostředky přisvojil, jak to vyžaduje skutková podstata trestného činu zpronevěry podle § 248 tr. zák., jímž byl uznán vinným. Podle mínění dovolatele neobstojí tvrzení vrchního soudu, že není podstatné, jak bylo s finančními prostředky dále naloženo. Má za to, že pokud zjištěný skutkový stav připouští více výkladů, mimo jiné i ten, že prostředky použil v souladu s jejich určením, jedná se pak o obchodně právní vztah, v krajním případě o trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 tr. zák., pokud snad překročil rámec svých služebních povinností a způsobil tím škodu. Navíc podle dovolatele přetrvávají nejasnosti ohledně použití platebních karet, když návrhy na doplnění dokazování v tomto směru byly zamítnuty.

V petitu svého dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud rozsudek vrchního soudu i krajského soudu podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Krajskému soudu v Hradci Králové přikázal, aby ve věci znovu jednal a rozhodl.

Nejvyšší státní zástupkyně se podle § 265h odst. 2 tr. ř. k dovolání písemně vyjádřila. V úvodu svého vyjádření rekapituluje námitky uplatněné v dovolání. Dovozuje, že vztah mezi obviněným a poškozenou společností byl založen nepojmenovanou smlouvou, vykazující všechny znaky smlouvy příkazní ve smyslu § 724 a násl. obč. zák. Za prokázané přitom považuje, že na podkladě této smlouvy se do dispozice obviněného dostala částka v USD odpovídající částce 7.864.633,93 Kč. Ta měla dle dohody sloužit k „platbě předem“ zahrnující příkazníkem určenou a příkazcem akceptovanou kupní cenu na zajištění zboží smluvené povahy a současně i příkazníkovu provizi, šlo tedy o částku účelově určenou. Z toho, že za část těchto prostředků obviněný zboží nedodal ani je poškozené společnosti nevyúčtoval, resp. vrátil, bylo podle nejvyšší státní zástupkyně soudy správně vyvozeno, že v tomto rozsahu se obviněný dopustil jejich zpronevěry. Byl totiž doložen toliko obchodní kontakt se společností H. E. T., ale nikoli již způsob naložení se zbylými prostředky. Nejvyšší státní zástupkyně poukazuje, že znaky skutkové podstaty trestného činu zpronevěry vykazuje i ta část jednání obviněného, kdy sice svěřené finanční prostředky použil k nákupu určeného zboží, avšak bez ohledu na již obdrženou úhradu jeho kupní ceny včetně provize se je pokusil znovu prodat poškozené společnosti prostřednictvím bratrů M. V závěru svého vyjádření navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

III.
Nejvyšší soud jako soud dovolací nejdříve ověřil, že dovolání je přípustné, bylo podáno oprávněnou osobou, v zákonné lhůtě a na předepsaném místě.

Poté se zaměřil na to, zda námitky uplatněné v dovolání obviněným Ing. P. P. lze skutečně považovat za některý z důvodů dovolání podle § 265b odst. 1 tr. ř., neboť uplatnění námitek, které obsahově naplňují dovolací důvod, je nezbytnou podmínkou přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem podle § 265i odst. 3 tr. ř.

Na tomto místě Nejvyšší soud připomíná, že v případě dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze v jeho rámci namítat, že zjištěný skutek byl nesprávně kvalifikován jako určitý trestný čin, přestože znaky tohoto trestného činu, resp. znaky žádného trestného činu neměl. Myslí se tím přitom skutek, tak jak byl soudem zjištěn. Tento dovolací důvod neumožňuje namítat nesprávnost skutkových zjištění ani neúplnost provedeného dokazování (k tomu viz rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 412/02, II. ÚS 651/02, III. ÚS 282/03).

Námitky obviněného napadající správnost právního posouzení zjištěného skutkového stavu založené na závěru, že soudy zjištěné jednání nevykazuje znaky trestného činu zpronevěry pro absenci přisvojení si svěřených finančních prostředků, resp. může naplňovat nejvýše znaky trestného činu porušování povinností při správě cizího majetku dle § 255 tr. zák., dovolací důvod dle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. naplnily.

Nejvyšší soud nezjistil žádný důvod k odmítnutí podaného dovolání (§ 265i odst. 1 tr. ř.) a tak dle § 265i odst. 3, 4 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost všech výroků rozsudku vrchního soudu v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení mu předcházející, a dospěl k závěru, že dovolání je částečně důvodné.

Nejvyšší soud neshledává konečné právní posouzení skutku vrchním soudem v souladu se zákonem a to pro porušení tzv. zákazu reformace in peius. Ten je definován v ust. § 259 odst. 4, resp. v ust. § 264 odst. 2 tr. ř.

Podle § 259 odst. 4 tr. ř. totiž může odvolací soud v neprospěch obviněného změnit napadený rozsudek jen na podkladě odvolání státního zástupce, jež bylo podáno v neprospěch obviněného, přičemž ve výroku o náhradě škody tak může učinit též na podkladě odvolání poškozeného.

Obdobně je ve svém rozhodování limitován soud prvého stupně. Podle § 264 odst. 2 tr. ř. byl-li napadený rozsudek zrušen jen v důsledku odvolání podaného ve prospěch obviněného, nemůže v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch.

Porušení tohoto zákazu je nutno v souladu s judikaturou Ústavního soudu (viz např. I. ÚS 55/04, II. ÚS 304/04) považovat za porušení esenciálních zásad spravedlivého řízení (fair trial) ve smyslu čl. 6 Úmluvy o ochraně základních práv a svobod, jakož i čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, které má natolik zásadní a bezprostřední dopad na správnost právního posouzení skutku, že je možno na ně vztáhnout i dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., byť se primárně na porušení procesních předpisů nevztahuje.

V řízení, které v této věci probíhalo, oscilovalo právní posouzení jednání obviněného soudy obou stupňů mezi trestným činem porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 tr. zák. a trestným činem zpronevěry podle § 248 tr. zák.

Trestného činu zpronevěry podle § 248 tr. zák. se dopustí ten, kdo si přisvojí cizí věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která mu byla svěřena, a způsobí tak na cizím majetku škodu (od její výše se pak odvíjí další kvalifikace dle odst. 1 až 4 cit ust.).

Trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 tr. zák. se pak dopustí ten, kdo jinému způsobí škodu tím, že poruší podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek.

Za přisvojení si svěřené věci nebo jiné majetkové hodnoty se přitom v souladu s konstantní judikaturou považuje naložení s věcí v rozporu s účelem, k němuž byla pachateli dána do dispozice, a to způsobem, který maří základní účel svěření, znemožňuje svěřiteli trvale navrátit věc jejímu původnímu určení, přičemž pachatel tím současně obstará sobě nebo jinému prospěch.

Judikatura (viz č. 21/2002-I Sb. rozh. tr.) definuje i vztah mezi oběma shora zmíněnými ustanoveními a to tak, že ust. § 255 se vztahuje na jednání osob, kterým byla svěřena správa či opatrování cizího majetku, přičemž se prokáže, že porušením svých povinností způsobily škodu na svěřeném či spravovaném majetku, ale nelze jim prokázat, že by tím obohatily sebe či jiného.

Podle stěžejních zjištění obsažených ve výroku ve věci konečného rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 1. 2009, sp. zn. 5 To 65/2008, obviněný Ing. P. P. „ústně uzavřel s jednateli obchodní společnosti AZ-S., s. r. o., nepojmenovanou smlouvu svým obsahem odpovídající smlouvě příkazní, kterou se zavázal za úplatu obstarat pro tuto společnost zajištění dodávek zboží s podmínkou platby za zboží předem, načež obdržel prostřednictvím obchodních společností M. G. T. a P. G. T., jejichž prostřednictvím chtěl svůj závazek splnit, celkem 213.100,73 USD, poukázané finanční prostředky použil pouze zčásti a zbylé finanční prostředky ve výši 183.876,- USD, tj. 6.788.319,17 Kč k obstarání zboží a služeb záměrně nepoužil, peníze, případně zboží za ně nakoupené společnosti AZ-S., s. r. o., nepředal a naložil s nimi v rozporu s účelem svěření jinak, čímž této společnosti způsobil škodu ve výši 6.788.319,17 Kč.“

Vrchní soud posoudil toto jednání jako trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1, 3 písm. b) tr. zák. s tím, že sice mělo znaky trestného činu zpronevěry dle § 248 odst. 1, 4 tr. zák., ale z důvodu respektování zákazu reformace in peius muselo být kvalifikováno toliko dle odst. 3 cit. ust. Z výroku rozsudku přitom plyne, že podle závěrů vrchního soudu obviněný část finančních prostředků, které mu byly poškozenou společností svěřeny k nákupu zboží, na tento účel záměrně nepoužil. Výrok rozsudku však neobsahuje jednoznačný závěr, že (jak to vyžaduje shora citovaná judikatura k odlišení od znaků skutkové podstaty trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku dle § 255 tr. zák.), tím obohatil sebe či jiného. Připouští přitom alternativně, že požadované zboží bylo za svěřené finanční prostředky nakoupeno, aniž by činil závěr o tom, jak s ním bylo naloženo. Přesněji řečeno, tento závěr činí, avšak jen v odůvodnění rozsudku (viz str. 7) a to pouze ohledně relativně malé části zboží v hodnotě 17.000,- USD, kterou se obviněný poškozené společnosti pokusil prodat prostřednictvím bratrů M. Nejvyšší soud zcela sdílí právní názor krajského i vrchního soudu, že v této části jednání obviněného jednoznačně znaky trestného činu zpronevěry dle § 248 tr. zák. vykazuje, avšak na rozdíl od vrchního soudu má za to, že z ní nelze (jak to důvodně napadá dovolatel) činit bez dalšího shodný závěr i o zbylé části finančních prostředků (resp. za ně nakoupeného zboží). Sám vrchní soud konstatuje, že není jasné, jak konkrétně se zbylými prostředky, resp. zbožím, obviněný naložil, přičemž nepovažuje ani za reálně možné to dále objasňovat. Za této důkazní situace ovšem Nejvyšší soud shledává opodstatněnou námitku dovolatele, že nebyla vyvrácena jeho obhajoba, že si tuto část svěřených finančních prostředků nepřisvojil. Na druhé straně Nejvyšší soud má za to, že provedené dokazování spolehlivě prokázalo přinejmenším to, že obviněný si nepočínal při realizaci obchodních transakcí řádně, jak byl povinen. Neučinil žádné kroky (přes znalost rizika provozování obchodní činnosti v této oblasti), které by umožnily v případě, že k dodání objednaného a zaplaceného zboží nedojde, domáhat se na dodavatelích úspěšně náhrady škody, resp. vrácení vyplacených prostředků, když těmto poskytl platby za objednané zboží bez dostatečných záruk. Shromážděné důkazy proto podle závěru Nejvyššího soudu poskytovaly dostatečný podklad přinejmenším pro posouzení této části jednání obviněného jako trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku dle § 255 tr. zák.

Nicméně všechny tyto úvahy nutno korigovat vzhledem k již zmíněnému zákazu reformace in peius.

První ve věci vynesený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. 10. 2006, č.j. 2 T 1/2006-1401, byl v neprospěch obviněného napaden jen částečně, a sice poškozeným ve výroku o náhradě škody, což je pro rozhodnutí o dovolání podstatné, státním zástupcem ve výroku o trestu. Ten se odvoláním domáhal změny pouze v tom směru, že obviněnému by měl být uložen trest souhrnný a dále že výrok o trestu měl být doplněn o vyslovení dohledu a uložení zákazu činnosti spočívající v zákazu podnikání v oblasti nákupu a prodeje zboží. Nelze tedy dospět k závěru, že by státním zástupcem vytýkané vady výroku o trestu měly svůj původ ve výroku o vině a zakládaly tak ve smyslu § 254 odst. 2 tr. ř. povinnost (a tím současně i možnost), aby odvolací soud toliko na podkladě odvolání obviněného rozhodl ve výroku o vině v jeho neprospěch. Nebyl však vzhledem k vymezení odvolání podaných v neprospěch obviněného státním zástupcem a poškozeným omezen pro případ rozhodnutí v neprospěch obviněného ve výroku o trestu a náhradě škody. Mohl však výrok o vině přezkoumat (a také tak správně učinil) z podnětu odvolání obviněného, neboť v tomto stádiu řízení bylo namístě doplnit dokazování za účelem prověření jeho obhajoby, že se svěřenými finančními prostředky naložil v souladu s účelem svěření. Zcela shodně byl při svém dalším rozhodování ve věci omezen i soud krajský.

Právě krajský soud však toto omezení ve svém rozsudku ze dne 2. 6. 2008. č.j. 2 T 1/2006-1580, částečně nerespektoval, když na rozdíl od svého předchozího rozsudku, kde svá skutková zjištění ohledně částky 183.876,- USD (6.788.319,17 Kč) uzavřel tak, že „osud těchto finančních prostředků není znám“, nyní svá skutková zjištění ve výroku o vině přeformuloval tak, že obviněný tuto částku „použil v rozporu s jejich určením ke škodě této společnosti pro svoji potřebu“. Jinými slovy zatímco v původním rozsudku dovozoval u obviněného toliko porušení povinnosti řádně spravovat cizí majetek bez úmyslu sebe či jiného obohatit, v pořadí druhém rozsudku již u něj dovodil zpronevěření těchto prostředků a vlastní obohacení.

Toto pochybení pak nenapravil ani Vrchní soud v Praze, který skutková zjištění soudu prvého stupně ve výroku o vině svého rozsudku přeformuloval tak, že obviněný uvedené finančními prostředky „k obstarání zboží a služeb pro společnost AZ-S., s. r. o., záměrně nepoužil, peníze, případně za ně nakoupené zboží nepředal a naložil s nimi v rozporu s účelem svěření jinak“. V obou případech tak došlo toliko z podnětu odvolání podaného obviněným ke změně skutkových zjištění v jeho neprospěch oproti rozsudku napadeného ve výroku o vině pouze jím.

Za změnu v neprospěch obviněného je přitom nutno považovat jakoukoli změnu v některém z výroků rozsudku, v tomto případě ovšem jen výroku o vině, když výrok o trestu a náhradě škody byly státním zástupcem, resp. poškozeným napadeny v neprospěch obviněného. V posuzovaném případě přitom došlo ke změně k horšímu, pokud jde o skutková zjištění (viz shora), z čehož se pak odvíjelo obdobné pochybení i ohledně právního posouzení skutku.

Vrchní soud přitom ne zcela správně interpretoval usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 892/2005-I, které se problematice zákazu reformace in peius rovněž věnovalo. V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud konstatoval, že (shodně jako v případě obviněného Ing. P.) nelze vyloučit doplnění dokazování ve vztahu k výroku o vině a vedení dalšího řízení za účelem prověření obhajoby obviněného jen z podnětu jeho odvolání. V případě, že výsledkem takového doplnění dokazování v dalším řízení by byl závěr o takových skutkových zjištěních, které by zhoršovaly pozici obviněného oproti původnímu rozsudku, je na soudu, aby v odůvodnění rozsudku takovou situaci konstatoval (tj. popsal, k jakým skutkovým závěrům nově došel, včetně jim odpovídající právní kvalifikace) ovšem s tím, že při respektování zákazu reformace in peius nemůže takto obviněného uznat vinným. Výrok o vině pak za této situace musí vycházet z původních skutkových zjištění a jim odpovídající právní kvalifikace, byť je to v rozporu s nově učiněnými zjištěními soudu. Jiný postup by totiž byl porušením zmíněného zákazu reformace in peius. Jakkoli se aplikace tohoto principu v praxi může zdát poněkud

nespravedlivá, jeho respektování je jedním ze základů trestního řízení ve vyspělých demokraciích (byť je v některých zemích aplikován v užším rozsahu) a jeho porušení v posuzované věci proto mělo zásadní dopad na správnost právního posouzení jednání obviněného. Obdobná porušení jsou v judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu považována za porušení esenciálních zásad spravedlivého procesu, (srov. např. II. ÚS 304/04, II. ÚS 544/05, I. ÚS 670/05).

IV.
Uvedené pochybení si proto vynucovalo zrušení napadeného rozhodnutí vrchního soudu podle § 265k odst. 1 tr. ř., včetně rozhodnutí na něj obsahově navazujících v mezích ust. § 265k odst. 2 tr. ř.

Nejvyšší soud pak podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Vrchnímu soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Nejvyšší soud shodně s vrchním soudem nespatřuje v současné důkazní situaci za perspektivní doplňovat dokazování, když bylo jednoznačně prokázáno přinejmenším to, že obviněný si při správě finančních prostředků svěřených mu k zajištění nákupu zboží pro společnost AZ-S., s. r. o., nepočínal dostatečně svědomitě a nevytvořil žádné garance pro možnost vymáhat zpět finanční prostředky údajně použité na platby dodavatelům zboží.

Na vrchním soudu bude, aby v odůvodnění rozhodnutí zopakoval své skutkové závěry, k nimž soudy dospěly na podkladě doplněného dokazování včetně jejich právního posouzení. V této souvislosti Nejvyšší soud zdůrazňuje, že jednoznačný závěr o zpronevěření svěřených finančních prostředků učinil vrchní soud důvodně jen ohledně zboží, které se obviněný pokoušel prostřednictvím bratrů M. prodat poškozené společnosti. Ohledně zbývající části sice učinil stejný závěr, avšak ten poněkud spekulativně při absenci dalších důkazů dovodil právě jen ze zmíněné transakce. Nabízí se proto úvaha, zda by jednání obviněného nemělo být posouzeno v menší části jako trestný čin zpronevěry podle § 248 tr. zák. a při respektování principu in dubio pro reo ve zbylé části jako trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 tr. zák.

Nejvyšší soud však znovu zdůrazňuje, že tyto závěry bude nutno vtělit toliko do odůvodnění rozsudku, když výrok o vině při respektování zákazu reformace in peius nesmí v žádném ohledu představovat pro obviněného změnu k horšímu oproti výroku rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. 10. 2006, č.j. 2 T 1/2006-1401, výrok o trestu a náhradě škody pak bude limitován rozsudkem krajského soudu ze dne 2. 6. 2008, č.j. 2 T 1/2006-1580, který byl napaden toliko obviněným (předchozí rozsudek napadli státní zástupce v neprospěch obviněného ve výroku o trestu a poškozený ve výroku o náhradě škody).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Náhrada škody
- Správní žaloba a trestní rozsudek
- Zajištění věci (exkluzivně pro předplatitele)
- Zastupování zmocněncem (exkluzivně pro předplatitele)
- Slyšení ve vazebním řízení
- Účast obviněného u hlavního líčení
- Nesprávné poučení
- Nepříčetnost obviněného
- Nároky poškozených (exkluzivně pro předplatitele)
- Nemajetková újma, nutná obrana (exkluzivně pro předplatitele)

- Opatrovník (zmocněnec) poškozeného (exkluzivně pro předplatitele)